Mielikuvat yrittäjien sosiaaliturvasta monella kielteisiä

15.6.2021

Seinäjoen ammattikorkeakoulu toteutti keväällä laajan sivutoimista yritystoimintaa harjoittaville suunnatun kyselyn yhteistyössä Suomen Uusyrityskeskuksen ja Norstatpanelin kanssa. Verkkokyselyyn vastasi kaikkiaan 486 hybridiyrittäjää. Edellinen vastaava tutkimus toteutettiin vuonna 2014.

Vastaajilta kysyttiin, mikä olisi mieluisin vaihtoehto työuralle, jos he voisivat vapaasti valita. Vaihtoehtoja olivat yrittäjyyden ja palkkatyön yhdistäminen, päätoimisena yrittäjänä toimiminen tai päätoiminen palkkatyö. Suurin osa (52 %) vastasi, että yrittäjyyden ja palkkatyön yhdistäminen on paras vaihtoehto. Tämä osoittaa, että suurimmalle osalle sivutoiminen yrittäjyys ei ole pakkovalinta esimerkiksi taloudellisen tilanteen tai työmarkkinoiden vuoksi.

34 prosenttia vastaajista haluaisi toimia päätoimisena yrittäjänä, jos se olisi mahdollista. He mainitsivat tärkeimmiksi estäviksi tekijöiksi kokopäiväiseen yrittäjyyteen liittyvän taloudellisen epävarmuuden, yrittäjän huonomman sosiaaliturvan, markkinatilanteen (liian kova kilpailu tai asiakkaiden vähäinen määrä alueella) tai rahoitusvaikeudet (ks. Kuvio 1).

Missä määrin seuraavat seikat vaikuttavat siihen, että et työskentele päätoimisena yrittäjänä?	n	1	2	3	4	5	6	7	Keskiarvo (1-7, 1=ei vaikuta lainkaan, 7=erittäin merkittävästi)
		%	%	%	%	%	%	%	
Kokopäiväiseen yrittäjyyteen liittyvä taloudellinen epävarmuus	161	9	8	4	11	16	23	**29**	**5,0**
Huonompi sosiaaliturva kuin palkansaajilla	161	16	8	9	12	22	13	**19**	**4,3**
Markkinatilanne (liian kova kilpailu tai asiakkaiden vähäinen määrä alueella)	161	10	11	17	**20**	19	9	14	**4,1**
Vaikeudet saada rahoitusta yritystoimintaan	161	**26**	15	11	19	13	7	9	**3,4**
Epäonnistumisen pelko	161	**21**	16	11	19	16	11	6	**3,5**
Liikaa stressiä, vastuuta tai riskejä	161	17	17	**19**	17	13	11	6	**3,5**
Perhetilanne	161	**45**	8	11	13	9	8	6	**2,8**
Verotukseen liittyvät seikat	162	**23**	19	13	15	15	9	6	**3,3**
Riittämätön tieto kaikesta alaani liittyvästä sääntelystä	160	**29**	23	16	14	11	4	3	**2,8**
Oman osaamisen puutteet	161	**33**	21	20	12	9	1	3	**2,6**

Kysymys vain vastaajille, jotka vastasivat: Jos saisin vapaasti valita, olisin päätoiminen yrittäjä

Kuvio 1. Päätoimisen yrittäjyyden esteet.

Pieni osa vastaajista (14 %) olisi mieluiten päätoimisesti palkkatyössä. On kuitenkin huomattavaa, että sivutoimisten yrittäjien kohdalla nämä vastaajat kuuluvat vähemmistöön. Yrittäjyys on siis harvoin pakkoyrittäjyyttä. Päätoimista palkkatyötä estivät se, ettei asuinseudulla tai alalla ollut riittävästi sopivaa kokoaikaista palkkatyötä tai se, että vastaajan alalla oli tyypillistä työskennellä itsensä työllistämisen kautta (ks. Kuvio 2). Näille vastaajille sivutoimiyrittäjänä toimiminen on enemmän tilanteen sanelema pakko kuin vapaaehtoinen valinta.

Missä määrin seuraavat seikat vaikuttavat siihen, että et ole päätoimisesti palkkatyössä?	n	1	2	3	4	5	6	7	Keskiarvo (1-7, 1=ei vaikuta lainkaan, 7=erittäin merkittävästi)
		%	%	%	%	%	%	%	
Alueellani ei ole riittävästi minulle sopivaa kokoaikaista palkkatyötä	67	**42**	1	6	6	15	9	21	**3,6**
Omalla alallani ei ole riittävästi kokoaikaista palkkatyötä	68	**41**	4	4	7	13	7	22	**3,6**
Omalla alallani on tyypillistä työskennellä itsensä työllistämisen kautta	67	**43**	9	9	13	7	1	16	**3,0**
Oma terveystilanne	67	**64**	6	4	15	1	3	6	**2,2**
Työnantaja on ehdottanut siirtymistä yrittäjäksi	66	**77**	9	5	2	0	2	6	**1,7**
Kokopäiväinen palkkatyö ei sovi perhetilanteeseeni	67	**81**	7	1	3	1	1	4	**1,6**

Kysymys vain vastaajille, jotka vastasivat: Jos saisin vapaasti valita, olisin päätoimisesti palkkatyössä

Kuvio 2. Päätoimisen palkkatyön esteet.

Sosiaaliturva mietityttää

Sivutoimisilta yrittäjiltä kysyttiin myös, vaikuttavatko erot palkansaajan ja yrittäjän työttömyys- ja sosiaaliturvan välillä kiinnostukseen toimia päätoimisena yrittäjänä. 47 prosenttia vastaajista oli sitä mieltä, että kyseiset erot vaikuttavat paljon tai erittäin paljon. 18 prosentille eroilla ei ollut lainkaan merkitystä. Tämä kertoo siitä, että yrittäjien erilaisen sosiaaliturvajärjestelmä ainakin vahvasti koetaan heikommaksi kuin palkkatyöhön liittyvä turva. Mielikuva on yrittäjyyden edistämisen näkökulmasta ongelmallinen. Käyttämättä jäänyt yrittäjyyspotentiaali kertoo kansantalouden resurssien vajaakäytöstä. Sosiaaliturvan uudistuksia suunnitellessa myös yrittäjien sosiaaliturva ja siitä syntyvät mielikuvat on syytä pitää mielessä.

Hyvinvoiva hybridiyrittäjä -hanke

Kysely toteutettiin osana Seinäjoen ammattikorkeakoulun ja Työterveyslaitoksen yhteistä Hyvinvoiva hybridiyrittäjä -hanketta. Hanke pyrkii rakentamaan nykyaikaisen työelämän hyvinvointikompassia yksilöille,

joiden työelämä rakentuu erityyppisistä elementeistä. ESR-rahoitteisessa hankkeessa mm. järjestään hybridiyrittäjille suunnattuja työpajoja, joissa työstetään yrittäjien käytännössä kohtaamia haasteita.

Tämä artikkeli kuuluu sarjaan, jossa tarkastellaan hankkeessa toteutetun kyselytutkimuksen tuloksia. Aiemmin samassa sarjassa on ilmestynyt artikkeli Hybridiyrittäjyyden kuva tarkentuu**Sanna Joensuu-Salo, yliopettaja, Seinäjoen ammattikorkeakouluAnmari Viljamaa, yliopettaja, Seinäjoen ammattikorkeakouluEmilia Kangas, projektipäällikkö, Seinäjoen ammattikorkeakouluMarja Katajavirta, asiantuntija, Seinäjoen ammattikorkeakoulu**